

Будз Ю.*

НЕОБХІДНІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ ЗАДЛЯ ПОДОЛАННЯ БОРГОВОЇ КРИЗИ В КРАЇНАХ ЄС

Країни Європи опинилися в складній ситуації у зв'язку з високим боргом та дефіцитом державного бюджету. Для відновлення стійкості боргової ситуації країнам слід застосовувати фіскальну (бюджетну) консолідацію – заходи політики, спрямовані на скорочення тягара заборгованості шляхом підвищення доходів та скороченням витрат державного бюджету. Фіскальний пакет виступає інструментом підтримання реального та фінансового секторів економіки.

Сучасна бюджетна консолідація проходить на тлі більш високого рівня ризику, неспокійних фінансових ринків та слабого попиту. Можливості грошово-кредитної політики обмежені низьким рівнем ставок інтервенції в багатьох країнах з розвинутою економікою. У той же час, директивним органам буде важко використовувати заходи курсової політики для підтримки конкурентоспроможності, оскільки багато країн потребують одночасного проведення бюджетної консолідації. В країнах Єврозони цей механізм не зможе вирішити проблем.

Основними економічними наслідками проведення фіскальної консолідації є те, що: консолідація в розмірі 1% від ВВП, зазвичай, веде до зниження ВВП приблизно на 0,5% протягом 2 років; підвищення рівня безробіття приблизно на 0,3%; скорочення сукупного внутрішнього попиту приблизно на 1%; зниження національної валюти на 1,1% [1].

Під час проведення бюджетної консолідації зниження процентних ставок зазвичай підтримує обсяг виробництва. Центральні банки нейтралізують частину негативного стримуючого впливу на економіку за рахунок зниження процентних ставок для того, щоб ці заходи дозволили амортизувати вплив бюджетної консолідації на споживання та інвестиції. За умов низьких процентних ставок проведення фіскальної консолідації веде до ще більшого зниження обсягу виробництва, тому даний механізм не варто застосовувати в країнах ЄС.

Обмеження бюджету, яке базується на зменшенні витрат має менш стримуючий вплив на економіку, ніж заходи в сфері оподаткування. Грошово-кредитні стимули виявляються особливо слабкими після підвищення непрямих податків (таких як податок на додану вартість), які ведуть до зростання цін. В країнах з високим ризиком дефолту підвищення обсягів виробництва внаслідок бюджетної консолідації виникає рідко [2].

При розробці стратегій консолідації боргу директивним органам слід звернути увагу на два питання:

1. Зниження неперіоритетних видатків сприяє проведенню бюджетного коригування: успішна консолідація боргу в цілому більш ймовірна, коли вона спрямована на скорочення поточних витрат. Це також стосується країн, в яких підвищення рівня боргу не пов'язано з фінансовою кризою, оскільки обмеження витрат на трансферти (такі як пен-

* студентка 4 курсу спеціальності «міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: проф. Рогач О.І.

сії, субсидії та інші) і заробітну плату знижує тиск на недискреційні статті витрат, які мають тенденцію до зростання з часом.

Обмеження витрат, пов'язаних зі старінням населення, в тому числі на охорону здоров'я і пенсії, може мати особливе значення на фоні демографічних проблем, які будуть супроводжувати бюджетну консолідацію в багатьох країнах. У цьому контексті першочергову увагу слід приділяти реформі соціальних допомог, яка також здійснює позитивний вплив на ріст. Збільшення частки державних інвестицій підвищує ймовірність успішного скорочення заборгованості за рахунок переорієнтації структури бюджету на програми, що сприяють економічному зростанню, які можуть підняти середньострокову продуктивність шляхом вдосконалення інфраструктури [3].

2. Необхідність збільшення податкових надходжень. Збільшення податкових доходів є найважливішою умовою для успішного скорочення заборгованості в країнах, що відчують значну потребу в бюджетній консолідації. Це зумовлено необхідністю підтримки балансу між економією в області витрат і заходами, спрямованими на збільшення доходів.

Заходи щодо підвищення оподаткування повинні бути побудовані таким чином, щоб уникнути зниження ефективності і звести до мінімуму спотворення, особливо якщо рівень податків високий.

Майже всі країни Європи почали розробку національних планів щодо проведення фіскальної консолідації. Реальні заходи політики будуть впроваджуватися вже у 2012р. Деякі країни прагнуть здійснити більш жорстку 3-річну консолідацію бюджетів, інші прагнуть впроваджувати поступові, помірковані заходи для плавного переходу до цільових показників шляхом проведення більш тривалої фіскальної консолідації. Досвід показує, що більш радикальні заходи можуть спричинити загострення проблем в короткостроковій перспективі, проте в довгостроковій перспективі буде отримано більш позитивні результати. Країни, які прийматимуть менш радикальні заходи зможуть досягнути менш ефективного результату, проте вони зможуть вирішити проблему соціальної стабільності [4].

Отже, можна зробити такі висновки: інструментом стабілізації економічної активності в умовах кризи є фіскальна політика; стимулювання дохідної частини бюджету має більш позитивний вплив на подолання боргової кризи, ніж зменшення витрат; впровадження фіскальної консолідації буде мати як економічні, так і соціальні наслідки.

Список використаної літератури:

1. EUROPA, Press Room, Press Releases-The European Stabilization Mechanism-MEMO/10/173, Brussels, 10 May 2010 Режим доступу: <http://europa.eu/rapid/pressReleases/MEMO/10/173>
2. Bofinger P. and S. Ried (2010), «A New Framework for Fiscal Policy Consolidation in Europe», German Council of Economic Experts Discussion Paper 03/2010 Режим доступу: <http://www.social-europe.eu/2010/05/a-new-framework-for-fiscal-policy-consolidation-in-europe/>
3. Euro area fiscal policies and the crisis. Ed. Riet A. van // ECB Occasional Paper No 109. Frankfurt am Main, 2010. P. 25.
4. Buti M . EMU in times of economic and financial crisis. DG ECFIN, European Commission, 2010. P . 29.